

FIME Vuosikertomus 2020

Suomen Lähi-idän instituutti (FIME) on tiedeinstituutti, joka tekee Lähi-idän klassisten ja nykyisten kielten, kulttuurien ja uskontojen sekä yhteiskuntien tutkimusta. Se tukee suomalaista Lähi-idän tutkimusta ja järjestää alan opetusta yhteistyössä yliopistojen kanssa. Lisäksi se tuo tutkimukseen perustuvia puheenvuoroja Lähi-idästä käytyyn yhteiskunnalliseen keskusteluun Suomessa. Suomen Lähi-idän instituutin toimialue kattaa koko Lähi-idän. Instituutin toimipiste on Libanonissa, ja sillä on edustaja Kairossa, Egyptissä. Instituuttia ylläpitävällä säätiöllä on toimisto Helsingissä.

Yhteystiedot

Finnish Institute in the Middle East

c/o Consulate General of Finland in Beirut
30 Badaro Street, Chaoui Building, 7th Floor
7956 Beirut
Lebanon

FIME Cairo

Said Sadek, Representative
said.sadek@fime.fi

FIME Helsinki

The Foundation of the Finnish Institute in the Middle East
Kallioliinantie 4
00140 Helsinki
Finland

www.fime.fi

www.fimesaatio.fi

www.facebook.com/FimeInstitute

Instagram: fimeinstitute

Twitter: @FIME_Institute

Lähi-itä NYT blogi: <https://lahi-itanyt.fi>

Lähi-itä NYT podcast: <https://lahi-itanyt.fi/podcastit/>

Twitter: @lahiitanyt

Puheenjohtajan katsaus

Vuoden 2019 vuosikertomuksessa kirjoitin, ettei ajassa eteenpäin näe kukaan: ”Instituutin historia osoittaa, ettei parhaallakaan päätöksenteolla voi hallita tulevaisuutta, mutta toimiva työyhteisö selviää suuristakin yllätyksistä.” Viittasin tällä Syyrian sodan aiheuttamiin turbulensseihin instituutin toiminnassa ja siihen, miten instituutti kaikesta huolimatta on kyennyt monipuolistamaan toimintaansa ja vahvistamaan toimintaedellytyksiään. Vuoden 2020 toimintakertomus antaa taas aihetta lausua samat sanat. Vuosi sitten instituutin uudeksi johtajaksi valittu Irina Piippo ei voinut aavistaa, millaiseksi hänen ensimmäinen vuotensa muotoutuisi! Koronaviruksen puhkeamista ei voinut ennustaa, ei myöskään Beirutin satamassa 4. elokuuta tapahtuneita räjähdyksiä, jotka saattoivat kaupungin kaksinkertaiseen poikkeustilaan. Beirutin työntekijöiltämme vaadittiin tänä vuonna erityistä sitkeyttä.

Maailmanlaajuisen pandemian aiheuttamat liikkumisrajoitukset pakottivat instituutin ja säätiön etsimään uusia toimintatapoja kurseista kokouskäytäntöihin. Yhtä ja toista jouduimme peruuttamaan tai siirtämään, mutta toimintakertomus kertoo myös, että Suomen Lähi-idän instituutti on selvinnyt uusimmistakin yllätyksistä.

Kirjoitan nyt yhdettätoista ja osaltani viimeistä puheenjohtajan tervehdystä vuosikertomukseen. Ajattelen kiitollisena ja hämmästellen kulunutta vuosikymmentä, joka kattaa suunnilleen kolmanneksen säätiön iästä ja kuudenneksen omasta iästäni. Suomen Lähi-idän instituutin säätiön johtaminen on ollut palkitseva, suorastaan nautinnollinen kokemus. Sellaiseksi sen ovat tehneet instituutin ja säätiön työntekijät sekä hallituksen jäsenet, joita kaikkia kiitän luottamuksesta, tuesta ja innostuksesta. Tietenkin myös Lähi-Itä itse kaikessa vieraanvaraisuudessaan ja arvaamattomuudessaan on tarjonnut vahvoja ja aistivoimaisia kokemuksia.

Kuluneen vuoden osalta kiitän lämpimästi Inka Nokso-Koivistoa, joka sijaisti taidolla asiamiestämme, Ella Kaplasta assistentin tehtävässä, instituutin johtajana vahvasti aloittanutta Irina Piippon, tutkijoitamme Taavi Sundellia Beirutissa ja Anu Leinosta Istanbulissa, johtajan avustajaa Manal Chatilaa, harjoittelijoina toimineita Katri Olkkosta ja Kaisa Hemminkiä sekä Kairon edustajaamme Said Sadekia. Lopuksi lausun Raija Mattilalle, instituutin historian pitkäaikaisimmalle johtajalle, erityisen lämpimät ja kunnioittavat kiitokset hänen johtajakausistaan.

Martti Nissinen

Suomen Lähi-idän instituutin säätiön hallituksen puheenjohtaja

Johtajan katsaus

Libanonissa koronapandemia iski keskelle talouden syöksykierrettä: viime vuoden inflaatio oli kenties yksi maailman korkeimmista. Tämän lisäksi elokuun alussa Beirutia vavisutti räjähdysten sarja, jossa tiivistä asutetun kaksimiljoonaisen metropolialueen väestöstä noin 300 000 menetti kotinsa.

Kauteni Suomen Lähi-idän instituutin johtajana alkoi kesäkuun alussa etätyön merkeissä odottaen, että lentoyhteydet Libanoniin käynnistyisivät jälleen. Libanoniin saavuin kaksi päivää Beirutin räjähdysten jälkeen. Öiseltä taksimatkalta mieleeni ovat painuneet Beirutin katuja reunustaneet valtavat kasat rikkoutunutta lasia.

Vuoden mukanaan tuomia haasteita vahvempana on kuitenkin ilo siitä, kuinka noihin haasteisiin olemme vastanneet. Organisaatiossa, jonka toiminta perustuu pitkälti kansainväliseen liikkuvuuteen, globaali pandemia on haastanut arvioimaan ja kehittämään toiminnan tapoja. Keväällä toimintamme siirtyikin nopeasti verkkoon muun muassa Lähi-itää käsitteleviksi webinaareiksi ja podcasteiksi. Tämän lisäksi kurssitoimintamme koki muodonmuutoksen, kun syksyllä järjestettiin instituutin ensimmäiset verkkokurssit. Tällainen opetus jää jatkossakin osaksi ohjelmaa perinteisten kenttäkurssien rinnalle.

Uskallan myös sanoa, että kulunut vuosi ja sen uudet työskentelytavat ovat tuoneet monipaikkaista yhteisöämme yhteen tavalla, joka kantaa hedelmää siinäkin vaiheessa, kun on aika palata normaaliin.

Irina Piippo

Suomen Lähi-idän instituutin johtaja

Tutkimus

Assyrian suurvalta

Instituutin johtaja Raija Mattilan tutkimus keskittyi Assyrian suurvaltaan, joka hallitsi Lähi-itää ensimmäisellä vuosituhannella eKr. Mattilaa kiinnostaa erityisesti Assyrian hallinto, ja hän julkaisi artikkelin korkeimpien viranhaltijoiden sotilaallisesta merkityksestä. Kertomusvuonna hän toimit- ti instituutin aiempien kansainvälisten konferenssien julkaisuja kuten Arbela Antiqua ja Melammu Symposia.

Arabiaa ensikielenään puhuvien kielellinen kotiutuminen Suomeen

Instituutin johtaja Irina Piipon tutkimus keskittyi arabiaa ensikielenään puhuvien vastasaapuneiden maahanmuuttajien kielelliseen kotiutumiseen ja diasporiseen monikielisyyteen Suomessa. Oppilaitoksissa toteutettu tutkimus tarkasteli sekä monikielistä kielenoppimista että opetukseen kietoutuvia kieli-ideologioita.

Turkki ja kurdi - oikeus äidinkieliseen opetukseen Turkissa

Tutkija FT Anu Leinosen postdoc-tutkimus tarkasteli Turkin kurdien vaatimuksia äidinkielisestä opetuksesta ja kielioikeuksien toteutumisesta. Kurdin kieleen kohdistuu jälleen ankara painostus ja kielen käyttö on vähenemässä nopeasti.

Korkeakoulutuksen kansainvälinen poliittinen talous

FIMEn tutkija-koordinaattori VTM Taavi Sundell keskittyi tutkimus- työssään artikkeliväitöskirjansa kahden osajulkaisun kirjoittamiseen ja julkaisukuntoon saattamiseen. Sundellin maailmanpolitiikan oppiaineen väitöskirja käsittelee korkeakoulutuksen poliittista taloutta Jordanian, Suomen ja kansainvälisen avoimen tiedejulkaisemisen konteksteissa.

Tutkijavierailuohjelma

Dr Aleksi Ylönen vietti loppuvuodesta kaksi kuukautta FIMEn tutkijavieraana Marmaran yliopiston Research Centre for International Relations (MURCIR) -tutkimuskeskuksessa Istanbulissa. Hän haastatteli Turkin läsnäoloa ja intressejä Afrikan sarven alueella käsittelevään tutkimukseensa turkkilaisia tutkijoita, diplomaatteja, valtion ja säätiöiden työntekijöitä sekä toimittajia.

Tieteellinen yhteistyö

Avoin tiede: Hilma Granqvistin tieteellisen jäämistön digitaalinen arkistointi ja julkaiseminen

Suomalaisen antropologisen tutkimuksen edelläkävijä Hilma Granqvistin tieteellisen jäämistön sähköinen arkistointi ja julkaisu saatiin valmiiksi Svenska Litteratursällskapetin ja FIMEn monivuotisessa yhteishankkeessa. Viimeinen osa arkistoista, Granqvistin kenttätyön muistiinpanot ja julkaisemattoman monografian käsikirjoitus, julkaistiin alkuvuodesta 2021. <https://granqvist.sls.fi>.

Suomen ja Iranin diplomaattisuhteiden historia

FIME teetti Suomen ja Iranin ulkoministeriöiden kanssa yhteistyössä selvityksen Suomen ja Iranin suhteita käsittelevistä asiakirjoista Iranin valtiollisissa arkistoissa ajalta 1905–1979. Digitoidut ja FT Joonas Mariston luetteloimat asiakirjat luovutetaan Kansallisarkistoon.

Avoin tieteellinen julkaisutoiminta

FIME jatkoi open access -julkaisuyhteistyötä Suomen Itämaisen Seuran Studia Orientalia Electronica -sarjan kanssa. Sarjassa julkaistiin vuoden aikana kolme numeroa.

Koulutus

Täydennyskoulutuskurssi Libanonissa

Libanon, 20.–26.2.

Suomen uskonnonopettajien liiton 17-henkinen ryhmä tutustui Libanonin uskontokuntiin ja niiden pyhiin paikkoihin TT Heidi Hirvosen johdolla.

Russia and the Middle East

12.10.–13.12., 5 op

Kokonaan verkossa toteutetulla kurssilla tutustuttiin Venäjän ja Neuvostoliiton historiaan Lähi-idässä 1800-luvulta nykypäivään. Kurssin opettajina toimivat Dr Rinna Kullaa ja Dr Makram Rabah, ja se toteutettiin yhteistyössä Wienin yliopiston ja Beirutin amerikkalaisen yliopiston kanssa. Kansainväliselle kurssille osallistui opiskelijoita neljästä eri maasta ja kuudesta eri yliopistosta.

Irakin arabian kurssi

24.10.–19.12.

Irakin arabiaa käytännössä -intensiivikurssilla perehdyttiin Irakin arabi- an peruskielioppiin, ääntämiseen, yleisimpään sanastoon sekä kirjoitetun kielimuodon erityispiirteisiin kääntäjä Sampsa Peltosen johdolla. Kurssi toteutettiin verkko-opetuksena viitenä lauantaina.

Julkinen keskustelu

Instituutti välittää aktiivisesti tietoa median edustajille. Toimintavuoden aikana instituutin tutkijat kommentoivat säännöllisesti Lähi-idän, erityisesti Libanonin ja Turkin tapahtumia Suomen mediassa sekä etsivät toimittajia varten muita Lähi-idän asiantuntijoita. Instituutti myös tuottaa Lähi-itää koskevaa populaaria tietoa itse ja on aktiivinen viestijä sosiaalisessa mediassa.

Lähi-itä NYT -blogi www.lahi-itanyt.fi

Moniääninen alusta sijoittuu nopean uutistyön ja analyyttisen tieteen välimaastoon ja tarjoaa laajoja ja kriittisiä näkökulmia Lähi-itään ja alueen tapahtumiin. Blogin vastaava toimittaja on säätiön hallituksen varapuheenjohtaja, professori Hannu Juusola, ja kutsuttavat kirjoittajat ovat alojensa asiantuntijoita.

Lähi-itä NYT -podcast

Elokuussa ensimmäisen kerran ilmestyneessä Lähi-idän tutkimusta ja tutkijoita esittelevässä podcastissa paneudutaan yhdessä asiantuntijoiden kanssa syvemälle heidän kiinnostuksensa kohteisiin. Lähi-idän politiikkaan ja arkeen tarjotaan näkökulmia, joita ei medioihin usein mahdu. Podcastissa julkaistiin vuonna 2020 neljä jaksoa, jotka käsittelivät autoritaarisen presidentti Erdoğanin Turkia, Syyrian sotaa edeltänyttä vallankumousyritystä, ilmastonmuutoksen torjuntaa Persianlahden maissa sekä seurustelukulttuuria Egyptissä.

Koronarajoitusten vuoksi FIME oli mukana vain yhdessä kasvokkain järjestetyssä tapahtumassa. Professori Hannu Juusolan esitelmä Lähi-idän konfliktit ovat ikuisia oli osa tiedeinstituuttien yhteistä ohjelmaa Tieteiden yössä 16.1.

Kertomusvuonna FIME yhteistyökumppaneineen järjesti seuraavat Lähi-itään keskittyvät, erittäin suositut webinaarit:

- Dis_order Narratives & the Middle East – Book Launch, 24.4.
- Ääniä sodasta -kirjan julkistamistilaisuus, 9.6.
- Kyteekö Libanonissa vallankumous? 20.8.
- Turkin ulkopoliittikka: ristiriitoja kotimaassa, ristiriitoja maailmassa, 22.9.

Yhteistyökumppanit ja verkostot

Vuoden 2020 toiminta toteutettiin yhdessä lukuisten suomalaisten ja Lähi-idässä toimivien kumppaneiden kanssa. Näihin lukeutuvat mm:

- Helsingin yliopisto ja sen eri laitokset ja yksiköt
- Beirutin amerikkalainen yliopisto AUB
- Wienin yliopisto
- Institut français du Proche-Orient IFPO (Beirut, Erbil)
- Salahaddin University – Hawlerin arkeologian laitos
- Ruotsin Istanbulin -tutkimusinstituutti SRII
- Suomen muut tiedeinstituutit ja tiedettä tekevät kulttuuri-instituutit
- Suomen Itämainen Seura
- Ulkopoliittinen instituutti
- Melammu-projekti
- Opetushallitus
- Lähi-idän opiskelijat ry
- Suomen uskonnonopettajien liitto SUOL
- Svenska Litteratursällskapet i Finland SLS
- Gaudeamus
- Ulkomaantoimittajien yhdistys
- Anna Lindh -säätiö
- Suomen Beirutin suurlähetystö
- Suomen Kairon suurlähetystö
- Suomen Ankaran suurlähetystö.

Erityisen keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat **Suomen Libanonin kunniapäälliköksi Zafer Chaoui, Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry SKTI, <https://instituutit.fi> ja Suomen Lähi-idän instituutin ystävät ry SLIY, www.sliy.fi.**

Instituutin henkilöstö

Instituutin johtaja dos., FT Raija Mattila 31.5. saakka, FT Irina Piippo 1.6. lähtien, Beirut

Tutkija FT Anu Leinonen, Beirut/Istanbul/Helsinki

Tutkija-koordinaattori VTM Taavi Sundell, Beirut

Johtajan avustaja Manal Chatila, Beirut (osa-aikainen)

Edustaja Dr Said Sadek, Kairo (osa-aikainen)

Opetushallituksen rahoittamat korkeakouluharjoittelijat:

HuK Katri Olkkonen, Beirut/Helsinki (5 kuukautta)

TM Kaisa Hemminki, Helsinki (5 kuukautta)

Suomen Lähi-idän instituutin säätiö sr

Säätiön apurahat

Suomen Lähi-idän instituutin säätiö jakoi 19 500 euroa apurahoina 12 tutkijalle tai opiskelijalle instituutin toimipiiriin kuuluvissa maissa suoritettavaan tutkimukseen, tutkimukseen liittyviin matkoihin, ekumeeniseen tutkimukseen ja arabian kielen opintoihin. Matkustusrajoitteiden vuoksi apurahoista käytettiin vain neljä. Muiden myönnettyjen apurahojen käyttöaika jatkettiin vuoden 2021 loppuun saakka.

Hallinto

Suomen Lähi-idän instituutin säätiö on Suomeen rekisteröity säätiö, jolla on toimisto Helsingissä ja jonka ylintä päätösvaltaa käyttää sen hallitus. Säätiön alaisen instituutin hallinnosta vastaavat säätiön hallitus ja tämän nimittämä instituutin johtaja. Vuoden aikana viisi kertaa kokoontuneeseen hallitukseen kuuluivat vuonna 2020 seuraavat asiantuntijat:

Prof. Martti Nissinen (puheenjohtaja)
varajäsen toimittaja Tom Kankkonen

Prof. Hannu Juusola (varapuheenjohtaja)
varajäsen prof. Jutta Jokiranta

Johtaja, VTT Teija Tiilikainen
varajäsen VTT Toni Alaranta

Ulkomaantöiden johtaja Tero Norjanen
varajäsen TM Rolf Steffansson

Pääsihteeri, dos., LT Sakari Karjalainen
varajäsen johtaja Samu Seitsalo

TD Pekka Lindqvist
varajäsen TD Lotta Valve 15.9. saakka, dosentti Ruth Illman

Dos., TT Jyri Komulainen
varajäsen TT Elina Hellqvist

Suurlähettiläs Risto Veltheim
varajäsen VTM Kari Norkonmaa

Dos., FT Teuvo Laitila 17.3. saakka, prof. Serafim Seppälä
varajäsen prof. Serafim Seppälä 17.3. saakka, FT Heta Hurskainen

Suurlähettiläs Maria Serenius
varajäsen varatuomari Patrick Lindgren

Apulaisprof. Saana Svärd

varajäsen YTT Aini Linjakumpu 17.3. saakka, FT Olli Ruohomäki

Säätiön toimihenkilöt Suomessa

Säätiön asiamiehen sijainen FT Inka Nokso-Koivisto

Säätiön hallinnon ja viestinnän assistentti FM Ella Kaplas (osa-aikainen)

Projektityöntekijä Kira Pihlflyckt, Hilma Granqvist -hanke (osa-aikainen)

Rahoitus

Säätiön kokonaismenot vuonna 2020 olivat 442 000 euroa. Säätiön tulot muodostuivat opetus- ja kulttuuriministeriön toiminta-avustuksesta ja erityisavustuksesta (82 %), Anna Lindh -säätiön Suomen verkoston koordinaation rahoituksesta (12 %) sekä muista avustuksista, omista tuotoista ja lahjoituksista (6 %). Säätiön taloudellinen tilanne on vakaa.

Anna Lindh -säätiö (ALF)

ALF on Välimeren unionin puitteissa toimiva verkosto, jolla on yli 4 200 jäsenjärjestöä 42 jäsenmaassa. Sen tavoitteena on edistää EU-maiden ja Välimeren eteläpuolisten yhteiskuntien keskinäistä ymmärrystä ja lisätä yhteistyötä alueen kansalaisjärjestöjen ja kulttuuriverkostojen välillä. Jokaisella jäsenmaalla on kansallinen verkosto ja verkoston vetäjä, joka Suomessa on FIME. Rahoitus Suomen verkoston koordinaatioon tulee Suomen ulkoministeriöltä ja Anna Lindh -säätiöltä.

Suomen verkostoon kuului vuoden 2020 lopussa 93 jäsentä. Verkoston koordinaattorina FIME edustaa ALFia Suomessa, tiedottaa sen toiminnasta, kehittää ja laajentaa Suomen verkostoa, rohkaisee jäsenten välistä yhteistyötä sekä pyrkii lisäämään Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan alueen kulttuurien ja kansalaisyhteiskuntien tuntemusta Suomessa. ALF-koordinaatiolla on erillinen toimintasuunnitelma ja toimintakertomus (www.annalindhfinland.fi). Vuonna 2020 koordinaatio järjesti erittäin suosittua webinaarisarjaa, kolme koulutusta ja kaksi muuta keskustelu- tai verkottumistilaisuutta.

www.annalindhfinland.fi

Vuosikertomus 2020

Toimitus: Irina Piippo, Anu Leinonen, Mikko Lehikoinen

Englanninkielinen käännös: Anu Leinonen

Arabiankielinen tiivistelmä: Mikko Lehikoinen

Taitto: Anna-Kaisa Jormanainen

Valokuvat: Irina Piippo, Anu Leinonen, Taavi Sundell

Avainluvut

Tulot

82 % OKM:n avustukset

12 % ALF-koordinaatio

6 % Muu

Muita lukuja

3 kurssia, 4 opettajaa, 61 osallistujaa.

4 webinaaria, 273 osallistujaa.

4 jaksoa Lähi-itä NYT -podcastia, 717 kuuntelukertaa.

Viestintä

5 tieteellistä artikkelia, 2 kirjaa, 1 oppikirja.

42 blogikirjoitusta Lähi-itä NYT -blogissa, 16863 lukukertaa.

94 Facebook-päivitystä, 2500 tykkääjää.

42 Instagram-päivitystä, 80 tarinaa, 600 seuraajaa.

6 uutiskirjettä, 350 tilaajaa.

FIMEn asiantuntijat 45 kertaa mediassa.